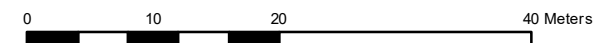

Legenda

- Solitaire boom
- Fruitboom
- Walnoot
- Knotbomen
- te verplanten kersenbomen
- Muizenruiter
- Vrij uitgroeende haag
- Takkenril
- Knip- en scheerheg
- Sloot
- Bloemenrand
- Houtsingel
- Hoogstamboomgaard
- Geriefbosje/Vogelbosje
- Rommelhoekje
- Moestuin
- Gazon
- Zoekgebied woonhuis
- Tuinkas
- Bestrating
- Zoekgebied schuur
- Sinusbeheer

Inrichtingsplan

Projectcode: PA450PHIL
 Naam: Philipsen
 Straat: Zandkamp 4a
 PC/plaats: Huissen

Adviseur: Ruud Borkes
 Datum: 06-03-2020

Uw natuurerfplan

Voor een mooier landschap en versterking van de biodiversiteit

Naam: T. Philipsen
M. Gooijer
Straat: Zandkamp 4a
Postcode, plaats: 6851 GE Huissen

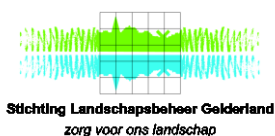
E-mail: t.philipsen@gmail.com
Telefoonnr: 06-51112039
Afwijkend postadres: Doornenburgallee 12
6921 GT Duiven

Uw adviseur: R. Borkes

Datum: 6-3-2020

Versie 3

Het Natuurerf is een planvorm van

Stichting Landschapsbeheer Gelderland
Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal
026 35 37 444
info@landschapsbeheergelderland.nl
www.landschapsbeheergelderland.nl

Inleiding

Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) is in Gelderland de organisatie die zich inzet voor het cultuurlandschap. Het landschap met heggen, knotwilgen, boomgaarden en poelen. Wij hebben geen eigen terreinen en werken dus altijd samen met anderen. Dit kan een gemeente zijn, een particulier, vrijwilligers of met de provincie Gelderland. Veel van het landschap wordt in stand gehouden door vrijwilligers. Deze onmisbare krachten ondersteunen wij met kennis, kunde en gereedschap. SLG is vanwege de ideële doelstelling en de werkwijze hoe aan deze doelstelling gewerkt wordt een erkend goed doel met een CBF keur en in bezit van een provinciale erkenning als een Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB). Dit maakt het mogelijk om een vaste beneficiënt te zijn van de Nationale Postcodeloterij.

Ook het particulier natuur,- en Landschapsbeheer op het eigen erf stimuleren we. Dit kan in (gemeentelijke) projecten zoals Dorpen in het Groen maar ook met individuele bewoners door hen te voorzien in advies en het ontwerpen van inrichtingsplannen.

Het nu voorliggende inrichtingsplan is een uitwerking van een ontwerp voor het terrein van de heer Philipsen en mevrouw Gooijer, gelegen aan de Zandkamp 4a in Huissen.

1. Knip- en scheerheg

Aanleg nieuw element

Locatie	: Om de voor- en zijtuin (zie inrichtingsschets)
Lengte	: 70 meter
Plantwijze	: 4 stuks per meter
Aantal	: 280 stuks
Soort	: Eenstijlige meidoorn
Maat	: 60-80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: Meidoorn is vatbaar voor bacterievuur. Een plantenziekte welke grote schade kan aanrichten in de boom- en fruitteelt. Alternatieve soort kan bestaan uit gewone liguster of veldesdoorn.

2. Knip- en scheerheg

Aanleg nieuw element

Locatie	: Naast de voordeur, noordoostzijde woning (zie inrichtingsschets)
Lengte	: 7 meter
Plantwijze	: 4 stuks per meter
Aantal	: 28 stuks
Soort	: veldesdoorn
Maat	: 60-80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: nvt

3. Knip- en scheerheg

Aanleg nieuw element

Locatie	: Om de parkeerplaats, achterzijde woning (zie inrichtingsschets)
Lengte	: 11 meter
Plantwijze	: 4 stuks per meter
Aantal	: 44 stuks
Soort	: veldesdoorn
Maat	: 60-80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: Nvt

4. Knip- en scheerheg

Aanleg nieuw element

Locatie	: Langs het voetpad, noordoost zijde boomgaard (zie inrichtingsschets)
Lengte	: 12 meter
Plantwijze	: 4 stuks per meter
Aantal	: 48 stuks
Soort	: Eenstijlige meidoorn
Maat	: 60-80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: nvt

Cultuurhistorische waarde

Knip- en scheerheggen zijn al eeuwen te vinden in het Nederlandse cultuurlandschap. Deze lijnvormige landschapselementen kennen een sterke samenhang met het omringde landschap. Nabij boerderijen en rondom boomgaard en moestuin waren veelal de heggen te vinden. Vaak diende de heggen als eigendoms- of perceelsscheiding. De doornige heg had daarnaast ook nog een belangrijke veekerende functie.

Langs de rivieren dienden de heggen om de waterstroom bij overstromingen te remmen en te verdelen, zodat het vruchtbare slib kon bezinken. Inmiddels zien we dat veel heggen bedreigd worden.

Veel heggen zijn uit het landschap verdwenen door de komst van prikkeldraad, de ruilverkavelingen en achterstallig onderhoud. Alle reden om de heg weer terug te brengen in het landschap. Heggen zijn namelijk nog altijd functioneel als windscherm en als veekering, ook bij hoge rivierwaterstanden zorgen ze voor een permanente afrastering. Daarnaast houden ze de grond vast en dragen ze bij aan een goede waterhuishouding. Ook veel dieren hebben profijt van de aanwezigheid van een heg. Vogels gebruiken het als broedplaats; veel kleine zoogdieren vinden er voedsel en een schuilplaats en voor vleermuizen is een haag erg belangrijk als oriëntatiepunt.

Knip- en scheerheg

5. Struweelhaag

Aanleg nieuw element

Locatie	:	Langs de erftoegangsweg (zie inrichtingsschets)
Lengte	:	20 meter
Plantrijen	:	2 Plantrijen
Plantwijze	:	2 stuks per meter per plantrij
Aantal	:	80 stuks
Soort	:	15 stuks gele kornoelje 15 stuks kardinaalsmuts 10 stuks krent 10 stuks vuilboom 10 stuks gewone liguster 10 stuks veldesdoorn 10 stuks Gelderse roos
Maat	:	60-80 cm lengte
Aanleg en beheer	:	Zie informatievelen in de bijlage
Overig	:	nvt

6. Struweelhaag

Aanleg nieuw element

Locatie	:	Tussen de schuur en de scheerheg
Lengte	:	6 meter
Plantrijen	:	1 Plantrij
Plantwijze	:	2 per meter
Aantal	:	12 stuks
Soort	:	3 stuks eenstijlige meidoorn 3 stuks kardinaalsmuts 3 stuks krent 3 stuks lijsterbes
Maat	:	60-80 cm lengte
Aanleg en beheer	:	Zie informatievelen in de bijlage
Overig	:	Nvt

7. Struweelhaag

Aanleg nieuw element

Locatie	: Langs het voetpad, grenzend aan de boomgaard (zie inrichtingsschets)
Lengte	: 17 meter
Plantrijen	: 2 Plantrijen
Plantwijze	: 2 stuks per meter per plantrij
Aantal	: 68 stuks
Soort	: 20 stuks eenstijlige meidoorn 10 stuks veldesdoorn 10 stuks gewone liguster 10 stuks kardinaalsmuts 5 stuks gele kornoelje 5 stuks sleedoorn 8 stuks hondsroos
Maat	: 60-80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: nvt

Cultuurhistorische waarde

Gelderland kent een grote diversiteit aan lijnvormige landschapselementen, waaronder de vrij uitgroeiende haag en de struweelhaag.

De vrij uitgroeiende haag bestaat uit een enkele rij struiken die vrijuit kunnen groeien en de struweelhaag bestaat uit meerdere rijen. De functie van deze hagen was perceelsscheiding en veekering, daarom bestonden de hagen vroeger voornamelijk uit doornsoorten. Soms werden ook nog wat andere struiken en bomen in de haag aangeplant, denk hierbij aan hondsroos, sleedoorn, braam, wilg, eik of es. De hagen boden beschutting voor het vee en zorgden voor gebruikshout. Door de komst van het prikkeldraad, de schaalvergroting en de ruilverkavelingen zijn veel van deze elementen verdwenen. Vaak worden de termen heggen en hagen door elkaar gebruikt, en regionaal hebben ze soms verschillende betekenissen. De term heg gebruiken we voor strak geschoren elementen, de term haag gebruiken we voor de meer breed en hoog uitgroeiende elementen. Soms is er sprake van speciale beheervormen zoals bij het leggen of vlechten van hagen. Hagen hebben een grote natuurwaarde. Ze zijn vaak een schuilplaats voor veel vogels en kleine zoogdieren en vergroten daardoor de landschappelijke en ecologische variatie.

Struweelhaag

8. Houtwal en houtsingel

Aanleg nieuw element

Locatie	: Noordzijde terrein (zie inrichtingsschets)
Lengte	: 60 meter
Plantrijen	: 3 plantrijen
Plantwijze	: Driehoeksverband 1,50 m x 1,50 m
Aantal	: 120 stuks
Soort	: 20 stuks zwarte els 20 stuks grauwe wilg 10 stuks rode kornoelje 10 stuks hazelaar 10 stuks gelderse roos 10 stuks wilde appel 10 stuks meidoorn 10 stuks sleedoorn 5 stuks wilde kamperfoelie 5 stuks zwarte bes 5 stuks kruisbes 5 stuks aalbes
Maat	: 60-80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: nvt

Cultuurhistorische waarde

Een houtwal is een lijnvormig door de mens opgeworpen zandlichaam waarop bomen en/of struiken groeien. De wallen dienden vroeger om vee binnen of wild buiten het omgeven gebied te houden. Houtwallen werden ten tijde van de ontginningen (middeleeuwen) op de hogere zandgronden aangelegd. Langs houtwallen vind je vaak aan één of beide zijden greppels. Deze werden gegraven om met de vrijkomende grond de wal op te kunnen werpen. De wallen waren tussen de 50 en 100 cm hoog.

Een houtsingel is een lijnvormige aanplant van bomen en/of struiken van 4 tot maximaal 20 meter breed.

Houtsingels lijken veel op houtwallen. Er is echter geen sprake van een opgeworpen wal. Houtsingels werden vooral op de lagere zandgronden aangelegd, meestal parallel aan sloten. De singels leverden brand- en geriefhout, waaraan in het gemengde bedrijf grote behoefte was. Omdat de boer verschillende diktes hout nodig had, werd een hakhoutbeheer gevoerd. Door de komst van prikkeldraad, de schaalvergroting en ruilverkavelingen zijn vele kilometers van deze elementen verdwenen.

De houtwal en houtsingel hebben landschappelijk en ecologisch een belangrijke verbindende functie. Ze zijn tevens van belang voor vleermuizen om zich te oriënteren en als verbindingszone voor fauna. Bij de houtwal zorgt met name de wal voor extra ecologische waarde door de variatie in nat-droog en warm-koud.

Houtsingel

9. Vogelbosje en geriefbosje

Aanleg nieuw element

Locatie	: Tussen de moestuin en de boomgaard
Lengte	: 14 meter
Breedte	: 10 meter
Oppervlak	: 140 m ²
Plantwijze	: Vierkantsverband 1,50 m x 1,50 m
Aantal	: 63 stuks
Soort	: 13 stuks Zwarte els 10 stuks Hazelaar 5 stuks Inheemse vogelkers 5 stuks Gewone liguster 10 stuk Gelderse roos 10 stuks Vuilboom 10 stuks Meidoorn
Maat	: 60-80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: nvt

10. Vogelbosje en geriefbosje

Aanleg nieuw element

Locatie	: In de oosthoek van de boomgaard, grenzend aan het voetpad (zie inrichtingsschets)
Lengte	: 23 meter
Breedte	: 10 meter
Oppervlak	: 230 m ²
Plantwijze	: Vierkantsverband 1,50 m x 1,50 m
Aantal	: 103 stuks
Soort	: 23 stuks Zwarte els 10 stuks Hazelaar 10 stuks Inheemse vogelkers 10 stuks Gewone liguster 10 stuk Gelderse roos 10 stuks Vuilboom 10 stuks Meidoorn 5 stuks Kardinaalsmuts 5 stuk zwarte bes 5 stuks kruisbes 5 stuks aalbes

Maat	: 60-80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: nvt

Cultuurhistorische waarde

Vogelbosjes kom je vaak tegen op het erf. Een vogelbosje is een bosje die voornamelijk uit struiken bestaat en vaak niet groter is dan 500 m² met een gemiddelde oppervlakte van 200 m². De soorten die in het bosje aangeplant worden, zijn vooral besdragende struiken als meidoorn, gelderse roos en lijsterbes om vogels aan te trekken. Een vogelbosje wordt gebruikt als broedplaats en schuilplaats door zowel vogels als klein zoogdieren. Daardoor voegt een vogelbosje veel toe aan de ecologische diversiteit op en rondom het erf. Geriefhoutbosjes zijn vaak vrijliggende elementen in het landschap. Vaak komt u ze tegen in een overhoekje tussen de weilanden, al dan niet omgeven door een sloot. De sloot deed dan dienst als veekering.

Geriefbosje

Een geriefhoutbosje is vaak groter dan 500 m² en werd vroeger aangeplant om in geriefhout, hout voor dagelijks gebruik, te voorzien. Een geriefhoutbosje was vroeger vaak een monocultuur van bijvoorbeeld eik, es, wilgen of elzen. Doordat een geriefhoutbosje voor de houtvoorziening op eigen erf meestal niet meer van toepassing is, worden tegenwoordig vaak vogelbosjes aangeplant om iets meer variatie te krijgen.

Geriefhoutbosjes kunnen door de rust die er heerst en de geringe betreding veel betekenen voor planten en dieren. Ook landschappelijk zijn geriefhoutbosjes van groot belang. Ze doorbreken de vlakke horizon en zorgen voor afwisseling in het landschap.

11. Hoogstamboomgaard

Aanleg nieuw element

Locatie	: In de boomgaard, ten noorden van het erf (zie inrichtingsschets)
Lengte	: 60 meter
Breedte	: 25 meter
Plantwijze	: Driehoekverband met een minimale plantafstand van 8 meter
Aantal	: 15 stuks
Rassen	: Zie plantsoenlijst
Maat	: hoogstam
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: Nvt

12. Kersenggaard

Verplant bestaande bomen

Locatie	: In de zijtuin (zie inrichtingsschets)
Lengte	: 19 meter
Breedte	: 17 meter
Plantwijze	: Driehoekverband met een minimale plantafstand van circa 5 meter.
Aantal	: 8 stuks
Rassen	: nvt
Maat	: Bestaande bomen (halfstam)
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: nvt

Cultuurhistorische waarde

Al vele eeuwen wordt in Nederland fruit geteeld in hoogstamboomgaarden. Aanvankelijk waren het vooral kloosters, kastelen en landgoederen. Eind 19de eeuw begon een grote uitbreiding aan fruitboomgaarden. Onder invloed van de landbouwcrisis stapten veel agrariërs in het rivierengebied over van graanteelt naar hoogstamfruit. Een groot voordeel van het hoogstamfruit was dat er dieren onder konden grazen.

Vanaf 1950 is het areaal aan hoogstamboomgaarden flink achteruit gegaan, vanwege de opkomst van de moderne fruitteelt (laagstam).

Hoogstamboomgaarden hebben een grote ecologische waarde. Ze leveren nestgelegenheid aan allerlei vogels. De steenuil is een soort die graag broedt in holle takken van fruitbomen. Een heg om de boomgaard als windsingel vergroot de natuurwaarde van de boomgaard.

13. Solitaire boom, laanbomen of bomengroep

Aanleg nieuw element

Locatie	: Voorzijde erf, grenzend aan de Zandkamp
Plantwijze	: Enkele rij, minimaal 2 meter binnen de erfgrans
Aantal	: 4 stuks
Soort	: Zomerlinde
Maat	: 10-12 cm stamomtrek op 1.10 cm hoogte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: Nvt

14. Solitaire bomen: poortwachters

Aanleg nieuw element

Locatie	: Entree boomgaard (zie inrichtingsschets)
Plantwijze	: Aan weerszijden van het pad
Aantal	: 2 stuks
Soort	: Paardenkastanje
Maat	: 10-12 cm stamomtrek op 1.10 cm hoogte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: nvt

15. Bomenrij

Aanleg nieuw element

Locatie	: Langs het voetpad
Plantwijze	: Enkele rij onregelmatig, 2 meter binnen de erfgrans
Aantal	: 4 stuks
Soort	: Winterlinde
Maat	: 10-12 cm stamomtrek op 1.10 cm hoogte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: nvt

16. Solitaire boom, laanbomen of bomengroep

Aanleg nieuw element

Locatie	: In de houtsingel
Plantwijze	: 1 boom in het verlengde van de boomgaard-entree. De overige bomen elders in de singel, maar minimaal 2 meter binnen de perceelsgrens (zie inrichtingsschets)
Aantal	: 3 stuks
Soort	: 1 zomereik 2 zoete kers
Maat	: 10-12 cm stamomtrek op 1.10 cm hoogte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: Nvt

17. Solitaire boom

Aanleg nieuw element

Locatie	: Midden achter het huis en op het open veld tussen schuur en geriefbosje (9) (zie inrichtingsschets)
Plantwijze	: solitair
Aantal	: 1 stuk
Soort	: Walnoot
Maat	: 10-12 cm stamomtrek op 1.10 cm hoogte
Aanleg en beheer	: Zie informatie vellen in de bijlage
Overig	: nvt

Cultuurhistorische waarde

Een solitaire boom of bomengroep werd regelmatig in het weiland aangeplant als schaduw voor het vee of om het landschappelijke beeld compleet te maken. Ook werd een solitaire boom regelmatig op de hoek van het perceel aangeplant als afbakening (grensboom). Verder vindt men ook regelmatig solitaire bomen rondom het huis. Veel boomsoorten hadden een functie. Zo werd een walnoot vaak in de buurt van de keuken aangeplant omdat de walnoot muggen en vliegen weert en ook zorgde voor schaduw.

Laanbomen kennen een historische functie op bijvoorbeeld landgoederen en grotere boerderijen en buitenplaatsen als onder andere aankleding van wandellanen. Door deze aanplant ontstond er schaduw op het wandelpad. De welgestelde bewoners konden op deze manier geriefelijk wandelen zonder dat men werd gebruind door de zon. Iets wat in die dagen als teken van armoede werd gezien. De statigheid van een rij laanbomen werd door het gebruik van speciale soorten bomen versterkt.

Solitaire boom

18. Knotbomen

Aanleg nieuw element

Locatie	: Langs de sloot, westzijde terrein (zie inrichtingsschets)
Lengte	: 66 meter
Plantwijze	: Enkele rij, plantafstand 4 tot 5 meter.
Aantal	: 15 stuks
Soort	: Schietwilg (Salix alba)
Maat	: Wilgenstaken (stamomtrek minimaal 14-16)
Aanleg en beheer	: Zie informatie vellen in de bijlage
Overig	: nvt

Cultuurhistorische waarde

Wilg, populier, es, els, eik en haagbeuk kwamen al voor het begin van onze jaartelling als knotbomen voor. Knotbomen deden dienst als grensafscheiding of als houtleverancier. De knotboom levert gemakkelijk oogstbaar hout op dat voor allerlei doeleinden werd gebruikt. Zo werd het gebruikt voor bezems, manden, oeverbeschoeiingen, takkenbossen en gebruikshout zoals hekken en gereedschapstelen.

Oudere knotbomen herbergen allerlei planten en dieren. Het aantal diersoorten dat in een knotboom huist is zeer groot. Van de vele vogels die in een knotboom te vinden zijn, is de steenuil een van de trouwste bewoners.

Knotbomen

19. Bloemrijke rand

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zuidzijde houtsingel, zonnige plek (zie inrichtingsschets)
Lengte	: 60 meter
Breedte	: 2 (tot 4) meter
Oppervlak	: 120 m ²
Aanleg en beheer	: Zie informatie vellen in de bijlage
Overig	: nvt

Ecologische waarde

Vooraf in de maanden juni en juli blijken er voor bijen en anders insecten weinig aantrekkelijke bloemen te zijn voor het verzamelen van stuifmeel en nectar. De meeste inheemse bomen en struiken zijn dan al uitgebloeid. Dit is een periode waarbij we deze soorten erg goed kunnen helpen door de ontbrekende schakels in de zogeheten bloeihoog aan te vullen.

De Bloeihoog is het totaal aan voorkomende bloeiers uitgezet in de tijd. Wanneer het hele groeiseizoen voldoende bloeiende soorten aanwezig zijn dan is de bloeihoog op orde. Wanneer er op bepaalde tijdstip specifieke soorten ontbreken dan kunnen we deze middels aanplant en bijvoorbeeld inzaai aanvullen opdat de bloeihoog volledig is.

Kruidenrijke randen

Het zaadmengsel:

Kies voor het beste resultaat voor een zaadmengsel bestaande uit:

1. Een beperkt aantal inheemse soorten geschikt voor of zand of kleigrond. Het toepassen van exotische soorten draagt minder bij aan de gewenste versterking van de biodiversiteit en kan zelfs leiden tot de verspreiding van ongewenste soorten

2. Meerjarige soorten. Voor een duurzaam resultaat het verstandig om meerjarige soorten in te zaaien en niet eenjarige soorten.

Bij SLG hebben we regelmatig acties waarbij grondeigenaren voordelig bloemenmengsel bij ons kunnen bestellen. Houd hiervoor onze website in de gaten:

www.landschapsbeheergelderland.nl.

20. Muizenruiter

Aanleg nieuw element

Locatie : In de boomgaard en/of in het sinusveldje
Overig : nvt

Ecologische waarde

Om voldoende (m.n. winter) voedselaanbod voor roofvogels zoals uilen en torenvalk te bieden is het interessant om in de zomer een zogeheten muizenruiter te bouwen. Een muizenruiter is een stellage (van houten palen) met drie of vier poten en daartussen dwarsliggers voor het op het veld verder drogen van al enige tijd ervoor geoogst gras, of andere zaadplanten. Onder een "opgetaste" ruiter wordt op deze manier een mooi onderkomen gemaakt voor muizen die dus in de wintermaanden het voedsel vormen voor de roofvogels.

De muizenruiter kan geplaatst worden op een erf, niet te ver verwijderd van broedplaatsen van de steen- en kerkuil.

Deponeer op de bodem een dikke laag stro, strooi daarop een laag graan en leg daar vervolgens weer stro overheen. Daarbovenop stapelt u een ruime hoeveelheid takken. Het is belangrijk dat er tijdens de winter regelmatig graan in de muizenruiter gestrooid wordt, zodat de muizen voldoende te eten hebben. Op die manier hebben ook de uilen en roofvogels tijdens de wintermaanden geen honger. Vooral tijdens strenge winters met sneeuw biedt de muizenruiter de uilen en roofvogels een grotere kans om te overleven.

De muizenruiter kan geplaatst worden op een erf, niet te ver verwijderd van broedplaatsen van de steen- en kerkuil.

21. Rommelhoekje

Aanleg nieuw element

Locatie : Achter de tuinkas
Overig : nvt

Ecologische waarde

Veel diersoorten vinden een prettige plek in zogeheten rommelhoekjes. Niet alleen kleine zoogdieren als de egel en muizen zijn daar te vinden maar ook padden, kikkers, salamanders en hagedissoorten maken hier met name in de winter gebruik van.

Rommelhoekjes zijn ook een waar eldorado voor insecten om de winter door te brengen of als nestplaats en om er voedsel te vinden. Kortom een rommelhoekje is een essentieel onderdeel van het Natuurerf.

Voor het creëren van een rommelhoekje zijn vele gangbare materialen te gebruiken. Denk hierbij aan dakpannen, stenen, wat grotere houtblokken/stammetjes etc. Zeker wanneer de ruimte aansluitend op het omliggende terrein wat ook extensief gebruikt en beheerd wordt zal het rommelhoekje er natuurlijk uitzien. Een rommelhoekje is al interessant vanaf 1 m². Op ieder erf is er hiervoor dus wel ruimte te vinden.

22. Sinusbeheer

Aanleg nieuw element

Locatie : In de kersenggaard (12) maar kan ook worden toegepast in het gazon of boomgaard, afhankelijk van de praktische haalbaarheid.

Overig : nvt

Ecologische waarde

Voor hooiland kan de wijze van beheer echt het verschil maken in de waarde die het element kan hebben voor plant en dier. Een interessante methode om zoveel mogelijk de biodiversiteit te versterken is het maaien (en afvoeren van maaisel) volgens de principes van Sinusbeheer.

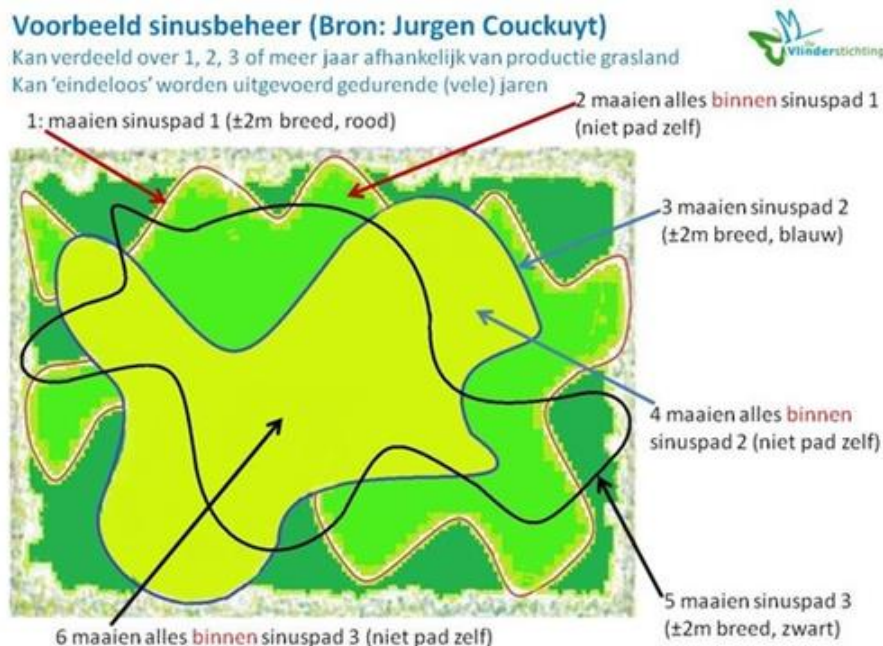
Sinusbeheer is een alternatieve manier van gefaseerd maaien, waarbij vrijheid en flexibiliteit sleutelwoorden zijn. In het kort komt sinusbeheer erop neer dat je als beheerder zelf bepaalt waar, wanneer en hoe vaak je maait, met als richtlijn dat bij elke maaibeurt ca. 40% van de oppervlakte blijft staan. Advies is om het maaisel af te voeren; dit verhoogt in de meeste situaties sterk de soortenrijkdom van de vegetatie.

Werkwijze sinusbeheer: een paar keer per jaar wordt een slingerend, rondlopend pad gemaaid van 1 – 2 meter breed. Enkele weken later wordt de begroeiing binnen het pad gemaaid. Hierdoor ontstaat variatie in hoogte van begroeiing, windluwte en de mate waarin randen beschenen worden door de zon. Door iedere keer in wisselende patronen (sinussen) te maaien ontstaat er een maximum aan variatie: met delen die jaarrond of zelfs meerdere jaren overstaan tot en met delen die twee, drie of zelfs vier keer per seizoen worden gemaaid. Het sinusbeheer vormt een mooie combinatie van enerzijds verschralen en anderzijds het creëren van maximale variatie met veel voedselaanbod aan insecten, 'kraamkamers' voor vlinders en plekken waar allerlei dieren kunnen overwinteren.

Voor de ontwikkeling van vegetatie is het tijdstip van maaien van groot belang. Maaiadvies is afhankelijk van de voedselrijkdom van de bodem en de reeds aanwezige vegetatie. Is de bodem niet extreem voedselrijk en is de begroeiing reeds soortenrijk, dan kunt u de eerste maaibeurt uitstellen tot na 15 juni. Daarmee houdt u de aanwezige soortenrijkdom in stand.

Heeft u echter een hoogproductieve soortenarme grasbegroeiing, dan is verschralen wenselijk. Dat bereikt u door vaker te maaien (met afvoeren van maaisel. En door de eerste maaibeurt vroeg in het seizoen uit te voeren, bijvoorbeeld in de tweede helft van mei. Maar check wel of er weidevogels broeden die u zou kunnen verstoren.

Afbeelding: De Stappen van maaien binnen Sinusbeheer

23. Takkenril

Aanleg nieuw element

- Locatie : Snoeihout (uit houtsingel, bosjes en knotbomen) kan tot een takkenril worden verwerkt aan de westzijde van de boomgaard.
- Overig : nvt

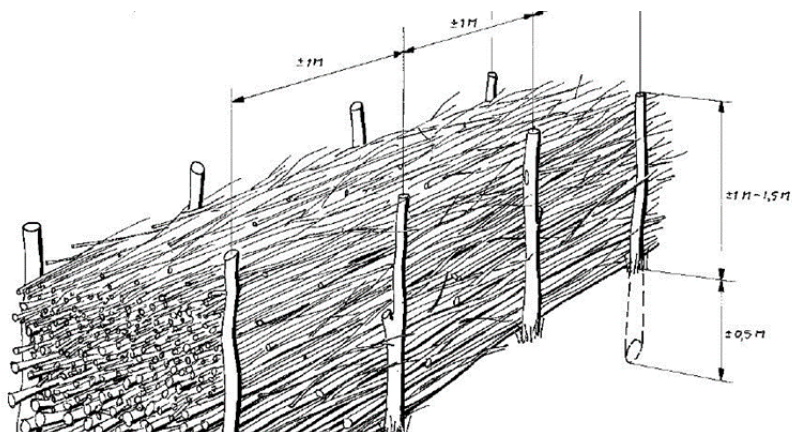
Ecologische waarde

Van snoeihout en afgevalen takken kan je een takkenril maken. Daardoor ontstaat er nestgelegenheid, schuilgelegenheid en voedsel voor vogels en allerlei andere dieren, zoals egels en insecten. In de takkenril kunnen ze ongestoord een geschikte plek vinden.

Hoe maak je een takkenril:

Plaats een dubbele rij palen (of bijvoorbeeld wilgenstaken/ hazelaarstammen) van ongeveer 2m die stevig in de grond gezet worden. De tussenafstand tussen de rijen en in de rijen is meestal 1 meter. De ruimte tussen deze 2 rijen vult u dan op met takken (groot en klein) en zo krijgt u een natuurlijke afsluiting en een waardevolle biotoop voor allerlei kleine zoogdieren en insecten.

U kunt alles van uw struiken en bomen gebruiken, al wordt afgeraden om takken dikker dan 10 cm te gebruiken. Hier kunt u andere toepassingen voor vinden zoals stookhout, blokken voor een bijenhotel, etc. Zorg dat er geen verstoring is van de takkenril tijdens het broedseizoen, er zullen ongetwijfeld vogels broeden in de ril.

Beplantingslijst

Onderstaande plantsoenlijst omvat de beplanting die nodig is om het voorgestelde plan uit te voeren. SLG biedt de mogelijkheid deze beplanting tegen een kleine eigen bijdrage aan te schaffen. Daartoe wordt in het najaar (november-december 2019) een uitdeeldag georganiseerd nabij ons kantoor in Rozendaal. De exacte uitdeel locatie en de datum waarop deze dag zal plaatsvinden is op dit moment nog niet bekend. Mocht u gebruik willen maken van dit aanbod, neem dan in september of oktober contact met ons op. We verwachten tegen die tijd ook de hoogte van uw eigen bijdrage vast te kunnen stellen.

Nederlandse naam		Maat	Aantal
Bosplantsoen 2 jarig maat 60-80	0	0	0
Veldesdoorn	Acer campestre	60-80	92
Zwarte els	Alnus glutinosa	60-80	56
Krent	Amelanchier lamarckii	60-80	13
Rode kornoelje	Cornus sanguinea	60-80	10
Gele kornoelje	Cornus mas	60-80	20
Hazelaar	Corylus avellana	60-80	30
Eenstijlige meidoorn	Crataegus monogyna	60-80	381
Kardinaalsmuts	Euonymus europaeus	60-80	33
Wilde liguster	Ligustrum vulgare	60-80	35
Wilde appel	Malus sylvestris	60-80	10
Inheemse vogelkers	Prunus padus	60-80	15
Sleedoorn	Prunus spinosa	60-80	15
Vuilboom	Rhamnus frangula	60-80	30
Aalbes	Ribes rubrum	60-80	10
Zwarte bes	Ribes nigrum	60-80	10
Kruisbes	Ribes uva crispa	60-80	10
Hondsroos	Rosa canina	60-80	8
Grauwe wilg	salix cinerea	60-80	20
Lijsterbes	Sorbus aucuparia	60-80	3
Gelderse roos	Viburnum opulus	60-80	40
Wilde kamperfoelie	Lonicera periclymenum	C-2	5
Staken tbv knotboom aankoop	Salix alba	Staak	15
Boompalen	0	0	0
Boompalen	Onbehandeld	8x250	29
Boombeschermer	Anti knab	78	29
Laanbomen	0	0	0
Zoete kers	Prunus avium	10-12	2
Paardekastanje	Aesculus hippocastanum	10-12	2
Walnoot	Juglans regia	10-12	1
Zomereik	Quercus robur	10-12	1
Winterlinde	Tilia cordata	10-12	4
Zomerlinde	Tilia platyphyllos	10-12	4
Fruitbomen	0	0	0
Appel	Court Pendu	hoogstam	1
Appel	Early Victoria*	hoogstam	1
Appel	Oranje Reinette van Pomona	hoogstam	1
Appel	Rode van Boskoop	hoogstam	1
Appel	Zoete Paradijs	hoogstam	1
Peer	Beurre Clairgeau	hoogstam	1
Peer	Comtesse de paris	hoogstam	1
Peer	Doyenne du comice	hoogstam	1
Peer	Saint Remy	hoogstam	1
Peer	Sijsjespeer	hoogstam	1
Peer	Trosjespeer	hoogstam	1
Pruim	Anna spath*	hoogstam	1
Pruim	Betuwse Kwets*	hoogstam	1
Pruim	Dubbele Boerenwitte	hoogstam	1
Pruim	Eldense Blauwe	hoogstam	1

Historische kaart (1900)

Plankaart

Stichting Landschapsbeheer Gelderland adviseert bewoners van het buitengebied over de aanleg en beheer van kleine landschapselementen om de kwaliteit van het landschap te versterken. Hiervoor is een reeks van 11 verschillende informatiebladen ontwikkeld.

Knip- en scheerheg

Een knip- en scheerheg is een lijnvormig landschapselement, met aaneengesloten begroeiing van inheemse struiken, dat regelmatig wordt geknipt of geschoren.

ALGEMENE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Het aanplanten van een heg kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest.
2. Voor de aanplant van een heg wordt vaak gekozen voor 3-jarig bosplantsoen met de maat 60-80 cm hoogte.
3. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat, (houd de grond op de schop), plaats het plantsoen zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantsoen vasthoudt. De grond iets aanduwen.
4. Indien u niet direct alle bomen kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

opkuilen

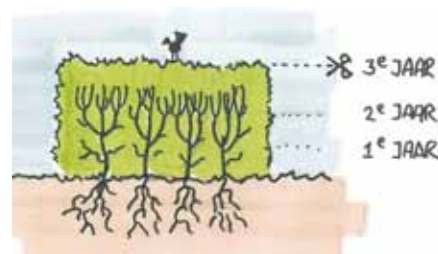
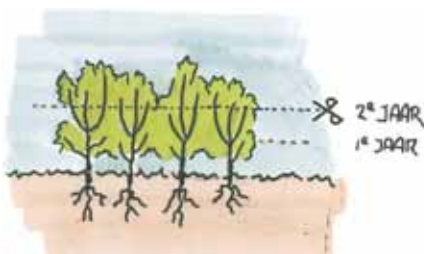
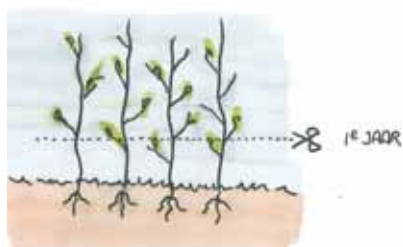
SPECIFIEKE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Voor het ontwikkelen van een dichte knip- en scheerheg is de aanplant van 1 rij met bosplantsoen voldoende. Per strekkende meter kunt u 4 stuks bosplantsoen aanplanten.
2. Graaf voor het planten een sleuf, die diep en breed genoeg is om de wortels van het plantgoed er ruim in te leggen. Eventueel kunt u een draad spannen als hulpmiddel bij het graven van de plant sleuf. Sluit de plantsleuf na aanplant weer af met aarde.

INSTRUCTIES NA AANPLANT

1. Plaats een afrastering op 1 meter afstand van de aanplant, om de nieuwe aanplant tegen vraat door vee te beschermen.
2. De aanplant dient direct na het planten te worden terug gesnoeid tot op de helft of tweederde van de lengte. Dan ontwikkelt zich namelijk eerder een brede en vertakte heg.
3. Geef de jonge aanplant, indien mogelijk, met name de eerste twee jaar na aanplant voldoende water in droge perioden en houd het element onkruid vrij.

snoeien knip- en scheerheg na aanplant

BEHEERINSTRUCTIES

De naam knip- en scheerheg zegt het eigenlijk al: een heg moet geknipt of geschoren worden. De frequentie van de snoei hangt af van een aantal factoren: de soort, de vorm, de functie en de eisen die we aan de heg stellen.

In het algemeen worden de meeste heggen ongeveer 2 keer per jaar geknipt. Bij een meidoornheg is het belangrijk de eerste keer te knippen voor de langste dag van het jaar, in mei-juni. Dit maakt het knippen van deze heg een stuk aangenamer, omdat de doorns dan nog niet houtig zijn. Als de haag uit liguster bestaat, dan kunt u vaak wel 3 keer per jaar knippen, omdat de liguster een snel groeiende struik is. Knip de heg wanneer het bewolkt en niet te warm is. Belangrijk is dat de onderkant van de heg iets breder uitgroeit dan de bovenkant, zodat de zon ook op de onderkant van de heg kan schijnen. De heg behoudt dan zijn besloten karakter.

Tekst en beeld:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.

T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.

I www.landschapsbeheergelderland.nl.

Februari 2017

Zorg voor ons landschap

MAAK JE ERF GOED

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon-en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.

Stichting Landschapsbeheer Gelderland heeft een reeks informatiebladen voor bewoners van het buitengebied ontwikkeld. Hierin staan praktische tips voor de aanleg en beheer van kleine landschapselementen, teneinde de kwaliteit van het landschap te versterken.

Struweelhaag

Een struweelhaag is een lijnvormig landschapselement met een aaneengesloten opgaande begroeiing van inheemse, overwegend doornachtige, struiken, die vrij uit mogen groeien. Zo ontstaat een weelderige haag in tegenstelling tot een geknipte haag. Een struweelhaag bestaat vaak uit soorten als meidoorn, sleedoorn en hondsroos.

ALGEMENE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Het aanplanten van een haag kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. Gebruik inheems plantmateriaal, wat passend is in de streek.
2. Voor de aanplant van een haag wordt vaak gekozen voor 3-jarig bosplantsoen met de maat 60-80 cm hoogte.
3. De te beplanten strook dient te worden los gemaakt, dit kan door frezen.
4. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat, (houd de grond op de schop), plaats het plantsoen zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantsoen vasthoudt. De grond iets aanduwen.
5. Indien u niet direct alle struiken kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de struiken met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

opkuilen

SPECIFIEKE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Voor de aanplant van een struweelhaag kunt u kiezen voor het graven van een plantsleuf in plaats van het frezen van een oppervlakte.
2. Bij een struweelhaag plant u een enkele rij, voorzien van 2 struiken per strekkende meter.

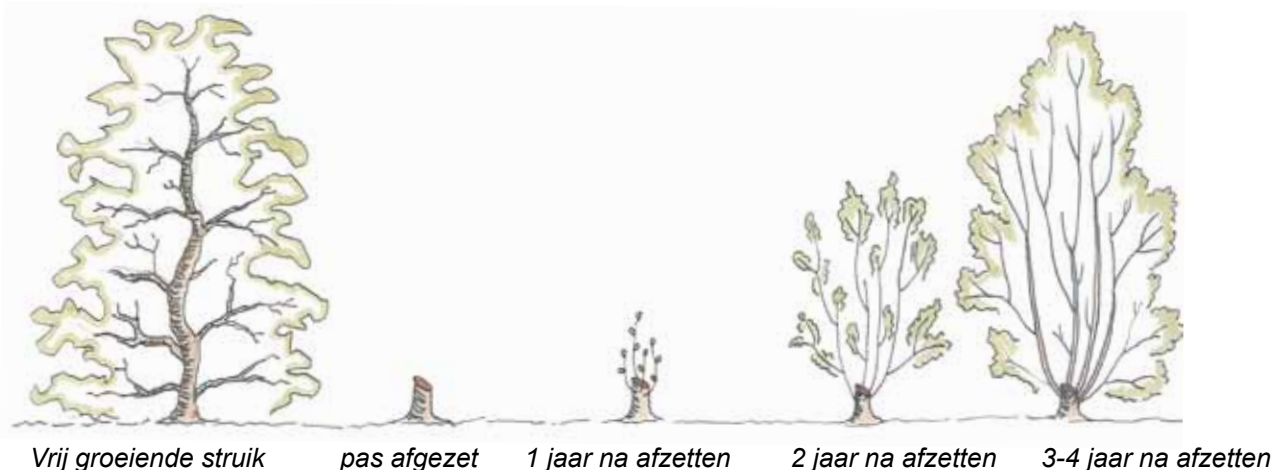

1. Plaats een afrastering op 2 meter afstand van de haag om de nieuwe aanplant tegen vraat door vee te beschermen.
2. Geef de jonge aanplant, indien mogelijk, met name de eerste twee jaar na aanplant voldoende water in droge perioden en houd het element onkruid vrij.

BEHEERINSTRUCTIES

De struweelhaag mag vrijuit groeien tot een brede en hoge haag en wordt niet vaker dan eens in de zes jaar gesnoeid of afgezet. Afzetten betekent dat de struiken tot 10 à 20 cm boven de grond worden afgezaagd. De struiken groeien uit zichzelf weer uit. Houd het eerste jaar na afzetten de stobben vrij van onkruid. Na ongeveer 3 jaar zal de aanplant een meer gesloten karakter krijgen en kan waar nodig gesnoeid worden. Dit snoeiwerk bestaat voornamelijk uit het weghalen van takken die problemen geven. Als u er voor kiest de haag af te zetten, dan kan dat tussen de 6 à 15 jaar plaatsvinden.

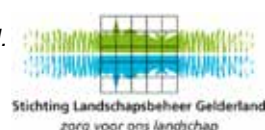
Soms is er sprake van speciale beheervormen zoals het vlechten. Dit is een oude ambacht die werd toegepast om de haag ondoordringbaar te maken voor vee.

Vlechten kunnen we grofweg in twee grote groepen verdelen; namelijk het leggen en het invlechten van een haag. Invlechten gebeurt door middel van het inhakken en ombuigen van takken; leggen gebeurt door het inhakken en ombuigen van een hele struik.

Meer informatie over vlechthekken kunt u vinden op de website www.heggen.nu.

Tekst en beeld:
 Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.
 T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.
 I www.landschapsbeheergelderland.nl.
 Juni 2015, op de website is de hele reeks te bekijken.

Zorg voor ons landschap
 MAAK JE ERF GOED

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.

Stichting Landschapsbeheer Gelderland heeft een reeks informatiebladen voor bewoners van het buitengebied ontwikkeld. Hierin staan praktische tips voor de aanleg en beheer van kleine landschapselementen, teneinde de kwaliteit van het landschap te versterken.

Houtsingel

Een houtsingel is een brede landschappelijk waardevolle afscheiding, vaak ook tussen weilanden, die bestaat uit bomen en struiken. Een houtsingel is een lijnvormig landschapselement van 4 tot maximaal 20 meter breed. Houtsingels lijken veel op houtwallen. Bij een houtwal is er sprake van een opgeworpen wal, waar de beplanting op staat.

ALGEMENE AANPLANTINSTRUCTIE

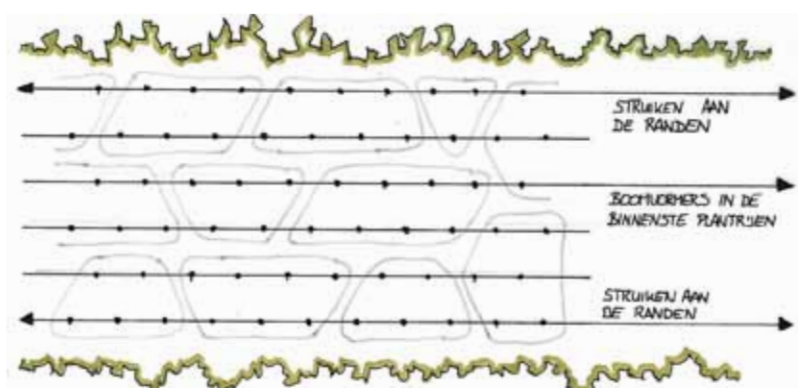
1. Het aanplanten van een houtwal of singel kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. Gebruik inheems plantmateriaal, wat passend is in de streek.
2. Voor de aanplant wordt vaak gekozen voor 3-jarig bosplantsoen met de maat 60-80 cm hoogte.
3. De te beplanten oppervlakte dient te worden bewerkt, dit kan door frezen en/of planten in bewerkte grond.
4. Plant de soorten aan in groepen van minstens 5-7 stuks per soort. Op die manier voorkomt u dat langzaam groeiende soorten worden overgroeid door snel groeiende soorten.
5. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat (houd de grond op de schop), plaats het plantsoen zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantsoen vasthoudt. De grond iets aanduwen.
6. Indien u niet direct alle bomen en/of struiken kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen en/of struiken tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

opkuilen

SPECIFIEKE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Plant de houtsingel of houtwal in rijen aan met een plantafstand van bij voorkeur 1,50 bij 1,50 meter.
2. Boomvormers dient u in het midden van de singel aan te planten, struiken aan de randen.

bovenaanzicht aanplantschema

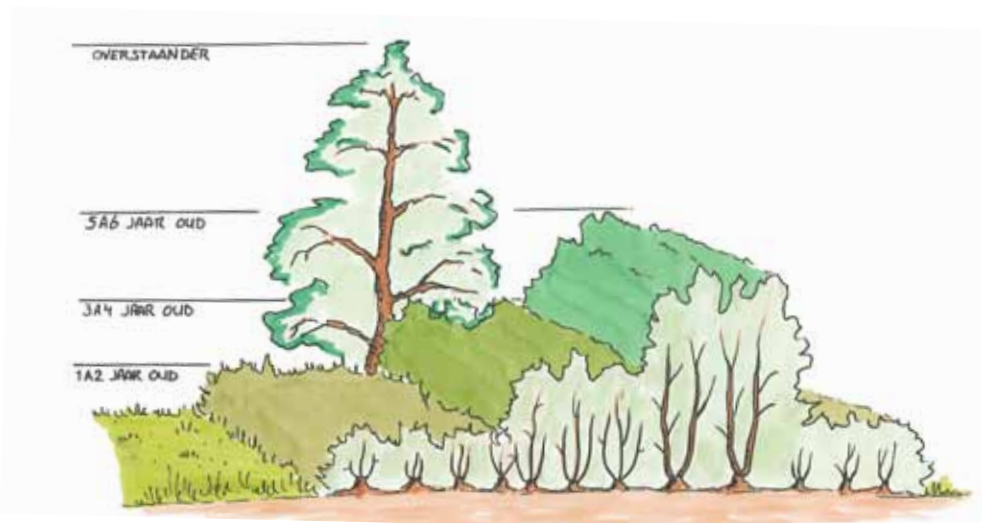
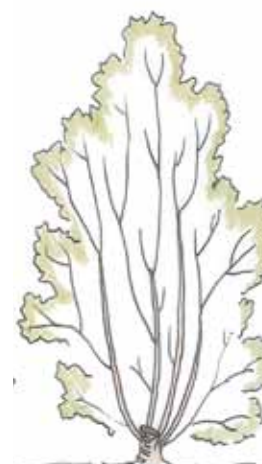
1. Plaats een afrastering op 2 meter afstand van de houtsingel, om de nieuwe aanplant tegen vraat door vee te beschermen.
2. Geef de jonge aanplant, indien mogelijk, met name de eerste twee jaar na aanplant voldoende water in droge perioden en houd het element zoveel mogelijk onkruid vrij.

BEHEERINSTRUCTIES

Goed onderhouden houtwallen en houtsingels bestaan uit een boom-, kruid- en struiklaag. Na ongeveer 5-6 jaar zullen de takken in de houtsingel of wal elkaar gaan raken en dient er waar nodig gesnoeid en gedund worden. Na 10 jaar is de eerste keer onderhoud noodzakelijk.

De meeste houtsingels en houtwallen worden als hakhout beheerd en tussen de 10-12 jaar afgezet. Afzetten betekent dat de bomen en struiken tot 10 à 20 cm boven de grond worden afgezaagd. De bomen en struiken groeien uit zichzelf weer uit. Bij voorkeur dient er kleinschalig gewerkt te worden waarbij niet alle singels tegelijk een onderhoudsbeurt krijgen. Om de variatie in leeftijd te waarborgen dient ieder jaar, afhankelijk van het onderhoudsinterval, een gedeelte van de singel te worden afgezet.

Bij het afzetten is het in elk geval van belang dat er genoeg licht op de bodem valt om de stobben te laten uitlopen. Dat betekent vaak een vrij drastische dunning. Oude bomen blijven meestal staan, evenals bomen met holten die vaak het domein van vogels en vleermuizen zijn.

houtsingel met hakhoutbeheer

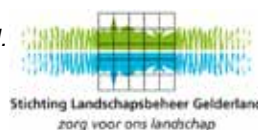
Tekst en beeld:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.

T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.

I www.landschapsbeheergelderland.nl.

Juni 2015, op de website is de hele reeks te bekijken.

Zorg voor ons landschap

MAAK JE ERF GOED

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.

Stichting Landschapsbeheer Gelderland heeft een reeks informatiebladen voor bewoners van het buitengebied ontwikkeld. Hierin staan praktische tips voor de aanleg en beheer van kleine landschapselementen, teneinde de kwaliteit van het landschap te versterken.

Vogelbosje

Vogelbosjes zijn vaak te vinden op het erf. Een vogelbosje is een bosje dat voornamelijk uit struiken bestaat en vaak niet groter is dan 500m². De soorten die in het bosje aangeplant worden, zijn vooral besdragende struiken als meidoorn, Gelderse roos en lijsterbes om vogels aan te trekken.

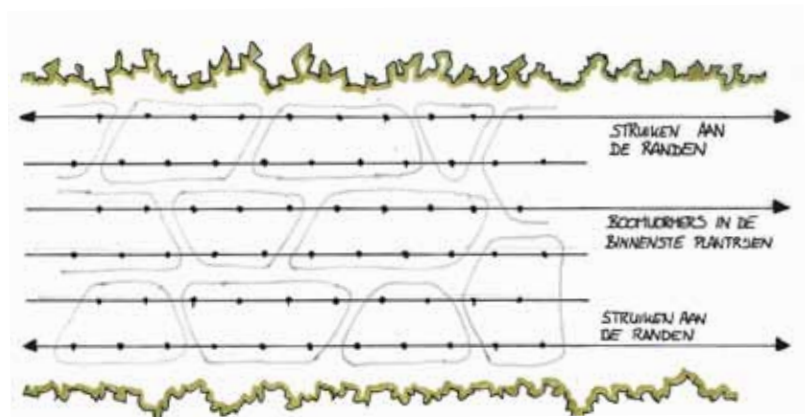
Geriefhoutbosje

Geriefhoutbosjes zijn vrij liggende elementen in het landschap. Een geriefhoutbosje is groter dan 500 m² en werd vroeger aangeplant om in geriefhout, hout voor dagelijks gebruik, te voorzien.

ALGEMENE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Het aanplanten van een bosje kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. Gebruik voor de aanplant inheems plantmateriaal wat passend is in de streek.
2. Voor de aanplant van een bosje wordt vaak gekozen voor 3-jarig bosplantsoen met de maat 60-80 cm hoogte.
3. De te beplanten oppervlakte dient te worden bewerkt, dit kan door frezen. Het planten dient in bewerkte grond plaats te vinden.
4. Indien u meerdere soorten in het bosje aanplant, plant deze dan in groepen van minstens 5-7 stuks per soort. Op die manier voorkomt u dat langzaam groeiende soorten worden overgroeid door snel groeiende soorten.
5. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat, (houd de grond op de schop), plaats het plantsoen zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantsoen vasthoudt. De grond iets aanduwen.
6. Indien u niet direct alle bomen kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

bovenaanzicht aanplantschema

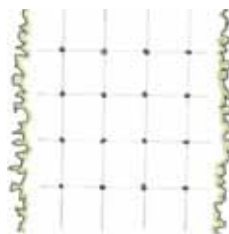

opkuilen

SPECIFIEKE AANPLANTINSTRUCTIES

1. Bij een bosje kan het plantsoen op verschillende manieren worden aangeplant. De keuze bestaat uit het aanplanten in een vierkants- of een driehoeksverband.
2. Voor de aanplant kan gekozen worden voor een plantafstand van bijvoorbeeld 1,5 bij 1,5 meter.

vierkantsverband

driehoeksverband

INSTRUCTIES NA AANPLANT

1. Plaats een afrastering op 2 meter afstand van de aanplant, om de nieuwe aanplant tegen vraat door vee te beschermen.
2. Geef de jonge aanplant, indien mogelijk, met name de eerste twee jaar na aanplant voldoende water in droge perioden en houd het element zoveel mogelijk onkruid vrij.

BEHEERINSTRUCTIES

Na ongeveer 5 jaar zal het aangeplante vogelbosje meer gesloten raken, de takken raken elkaar. Waar nodig kan gesnoeid worden. Dit snoeiwerk bestaat voornamelijk uit het weghalen van takken die problemen geven.

Geriefhoutbosjes worden van oudsher als hakhout beheerd, door middel van afzetten. Afzetten betekent dat de bomen en struiken tot 10 à 20 cm boven de grond worden afgezaagd. De bomen en struiken groeien uit zichzelf weer uit. Dit kan het beste gefaseerd plaatsvinden om de flora en fauna niet in gevaar te brengen en om het beeld van het landschap niet te veel te veranderen.

Het meest praktisch is om aaneengesloten stukken af te zetten, zodat de pas afgezette stobben voldoende licht krijgen om opnieuw te kunnen uitlopen. Houdt daarom het eerste jaar na aanplant de stobben onkruid vrij. De takken en wat dunner hout kunt u in de vorm van een takkenril in het element verwerken. Dik hout voert u af. Versnipperen van snoeiafval wordt sterk afgeraden om verrijking van de bodem te voorkomen, dit zorgt met name voor veel brandnetels.

pas afgezet

1 jaar na afzetten

2 jaar na afzetten

3-4 jaar na afzetten

Tekst en beeld:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.

T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.

I www.landschapsbeheergelderland.nl.

Juni 2015, op de website is de hele reeks te bekijken.

Stichting Landschapsbeheer Gelderland
zorg voor ons landschap

Wij worden gesteund door

Zorg voor ons landschap

MAAK JE ERF GOED

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.

Stichting Landschapsbeheer Gelderland heeft een reeks informatiebladen voor bewoners van het buitengebied ontwikkeld. Hierin staan praktische tips voor de aanleg en beheer van kleine landschapselementen, teneinde de kwaliteit van het landschap te versterken.

Hoogstamboomgaard

Een hoogstamboomgaard is een karakteristiek landschapselement, bestaande uit meerdere fruitbomen op een weide, vaak omhaagd. De eerste zijtakken groeien op minimaal 180 centimeter boven de grond uit de stam.

ALGEMENE AANPLANTINSTRUCTIE

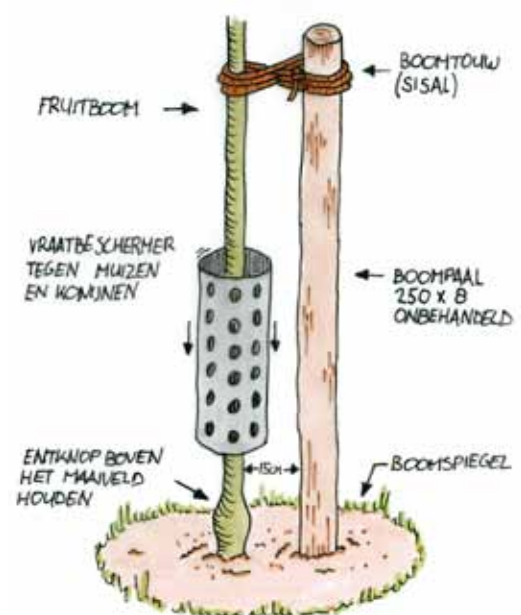
1. Het aanplanten van een boomgaard kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest.
2. Voor de aanplant van een boomgaard is het aan te bevelen om oude rassen van hoogstam fruitbomen met de maatvoering 8-10 cm omtrek te gebruiken. Oude rassen zijn vaak minder ziektegevoelig. Bestrijdingsmiddelen zijn niet nodig.
3. Indien u niet direct alle bomen kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

opkuilen

SPECIFIEKE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Hoogstambomen kunnen meer dan 10 meter hoog en breed worden. Het is daarom belangrijk bij aanplant de fruitbomen op ruime afstand van elkaar te planten.
2. Plant daarom appelbomen minstens 10 meter uit elkaar, peren en kersen 8 meter en pruimen 6 meter uit elkaar.
3. Voor het planten is een ruim plantgat noodzakelijk waarin de wortels zich wijd kunnen uitspreiden. Het plantgat moet daarom een afmeting hebben van 70x70x70 cm groot. Spit na het graven de bodem van het plantgat los.
4. Plaats daarna een boompaal van onbehandeld hout naast de boom (maat 250 cm lengte bij 8 cm doorsnede), op ongeveer 15 cm van de boom, aan de kant van de heersende windrichting (zuidwesten). Bevestig de jonge boom met sisal boomtouw aan de boompaal. Knoop het touw aan de paal en draai het touw circa 3 maal in een 8-vorm om de boom. Leg een knoop in het touw om deze aan de paal te bevestigen. Snijd overtollig touw af.
5. U kunt nu het plantgat weer dichtgooien. Pas bij arme grond bodemverbetering toe door bijvoorbeeld potgrond te mengen met de grond uit het plantgat.

aanplant fruitboom

INSTRUCTIES NA AANPLANT

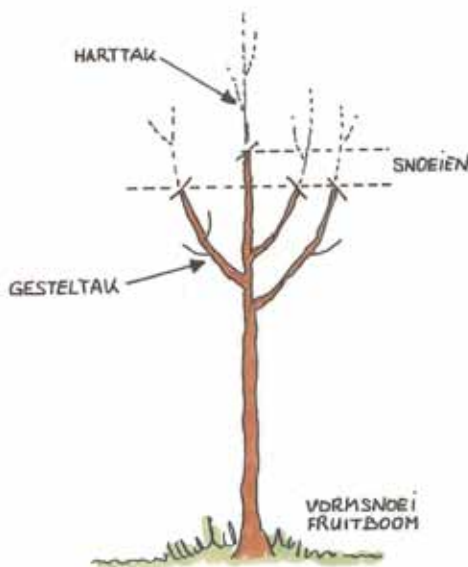
1. Plaats een boombeschermer rondom de boom, om de nieuwe aanplant tegen vraat door vee te beschermen.
2. Geef de jonge aanplant, indien mogelijk, met name de eerste 2 jaar na aanplant voldoende water in droge perioden.

fruitboom met raster

BEHEERINSTRUCTIES

Het snoeien van fruitbomen wordt al eeuwen toegepast. Het snoeien van de fruitboom in de jeugdfase wordt de vormsnoei genoemd. De vormsnoei zorgt voor een bepaald model. Wanneer dat model is bereikt volgt de onderhoudssnoei. Ook kunnen fruitbomen op verschillende manieren gesnoeid worden. Bijvoorbeeld met als doel productie of als doel het landschappelijk beeld. Landschapsbeheer Gelderland geeft basiscursussen voor het snoeien van hoogstamfruit.

vormsnoei fruitboom

Vormsnoei

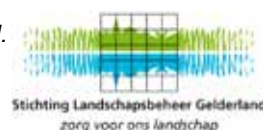
De vormsnoei is vooral belangrijk bij de jonge bomen. Elke soort heeft zijn eigen specifieke vorm. Bij de appel wordt over het algemeen een bolvorm aangehouden zonder harttak. Peren vormen van nature meer een kroon met een harttak. Deze kroon krijgt meer een piramidale vorm. Nadat de fruitboom is aangeplant is het belangrijk direct de eerste vormsnoei toe te passen. Uit het gestel worden vaak niet meer dan 4 gesteltakken aangehouden, de overige takken kunnen worden weggesnoeid. Afhankelijk van de soort kunt u kiezen voor het behouden of weghalen van de harttak.

Onderhoudssnoei

Fruitbomen kunnen het beste jaarlijks gesnoeid worden. Het gaat daarbij om vervanging van minder vitaal, afgedragen vruchthout, het verwijderen van ziek hout en het verwijderen van verkeerd geplaatste nieuwe scheuten. In een regelmatig onderhouden, vitale hoogstamfruitboom zullen elk jaar nieuwe scheuten ontstaan. Een deel kan worden gehandhaafd en gebruikt als nieuwe vruchttakken. Een ander deel dient te worden verwijderd.

Tekst en beeld:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.
T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.
I www.landschapsbeheergelderland.nl.
2013, op de website is de hele reeks te bekijken.

Zorg voor ons landschap

MAAK JE ERF GOED

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.

Stichting Landschapsbeheer Gelderland heeft een reeks informatiebladen voor bewoners van het buitengebied ontwikkeld. Hierin staan praktische tips voor de aanleg en beheer van kleine landschapselementen, teneinde de kwaliteit van het landschap te versterken.

Solitaire boom

Solitaire bomen zijn, in tegenstelling tot bomen die in een bos staan, in staat zich volledig vrij groeiend te ontwikkelen met een natuurlijke kroonvorm en zijn daarom kenmerkende elementen in het landschap.

ALGEMENE AANPLANTINSTRUCTIE

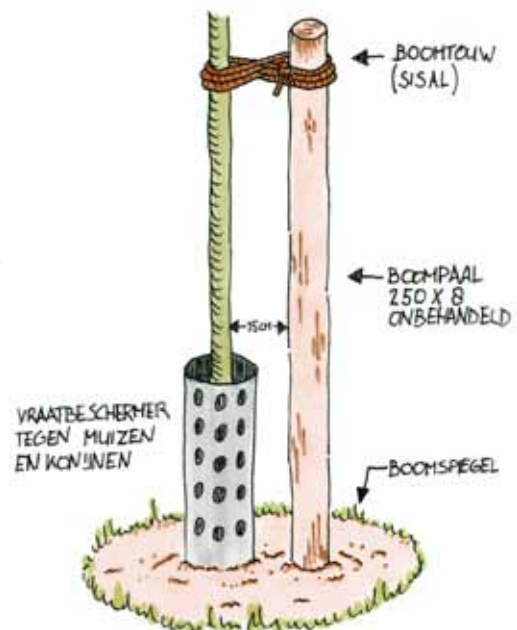
1. Het aanplanten van een boom kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest.
2. Voor de aanplant wordt vaak gekozen voor een laanboom met een minimale omtrek van 10-12 cm. U kunt ook kiezen voor een grotere maat, bijvoorbeeld 14-16 cm met kluit.
3. Indien u niet direct alle bomen kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

opkuilen

SPECIFIEKE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Voor het aanplanten is een ruim plantgat noodzakelijk waarin de wortels zich wijd kunnen uitspreiden. Het plantgat dient daarom ongeveer een afmeting te hebben van 70x70x70 cm groot. Spit na het graven de bodem van het plantgat los.
2. Plaats daarna een boompaal van onbehandeld hout naast de boom (maat 250 cm lengte bij 8 cm doorsnede), op circa 15 cm van de boom, aan de kant van de heersende windrichting (zuidwesten). Bevestig de jonge boom met sisal boomtouw aan de boompaal. Knoop het touw aan de paal en draai het touw circa 3 maal in een 8-vorm om de boom. Leg een knoop in het touw om deze aan de paal te bevestigen. Snijd overtollig touw af.
3. U kunt nu het plantgat weer dichtgooien. Pas indien nodig bodemverbetering toe door bijvoorbeeld potgrond te mengen met de grond uit het plantgat.
4. Plaats bij een bomengroep de bomen ruim uit elkaar, de minimale plantafstand is 6 meter. Een volwassen boom kan al snel een kroon ontwikkelen van 10 meter breed.

aanplant solitaire boom

1. Plaats een afrastering op 2 meter afstand van de boom(groep), om de nieuwe aanplant tegen vraat door vee te beschermen.
2. Geef de jonge aanplant, indien mogelijk, met name de eerste 2 jaar na aanplant voldoende water in droge perioden.

bomengroep met raster

BEHEERINSTRUCTIES

Beheer is bij een bomengroep niet of nauwelijks nodig. Door middel van een visuele beoordeling kan worden bekeken of onderhoudssnoei noodzakelijk is. Het verdient aanbeveling om regelmatig zogeheten zuigers, schurende takken en dood hout te verwijderen.

Snoeien kan over het algemeen in de wintermaanden, met uitzondering van haagbeuk, walnoot, wilde paardenkastanje, esdoorn en berk. Deze soorten kunt u het beste snoeien in de periode september-begin januari in verband met sapuittreding of bloeden. Ook dient u de boomband te controleren en na 4 tot 5 jaar te verwijderen.

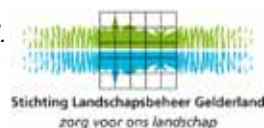
Tekst en beeld:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.

T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.

I www.landschapsbeheergelderland.nl.

2013, op de website is de hele reeks te bekijken.

Zorg voor ons landschap

MAAK JE ERF GOED

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.

Stichting Landschapsbeheer Gelderland heeft een reeks informatiebladen voor bewoners van het buitengebied ontwikkeld. Hierin staan praktische tips voor de aanleg en beheer van kleine landschapselementen, teneinde de kwaliteit van het landschap te versterken.

Knotbomen

Een knotboom is een boom die regelmatig geknot wordt op een bepaalde hoogte. Meestal gebeurt dit op zo'n 2 meter stamhoogte. Door het regelmatig terugsnijden ontstaat er na verloop van tijd op de stam een knoestige 'knot'.

ALGEMENE AANPLANTINSTRUCTIE

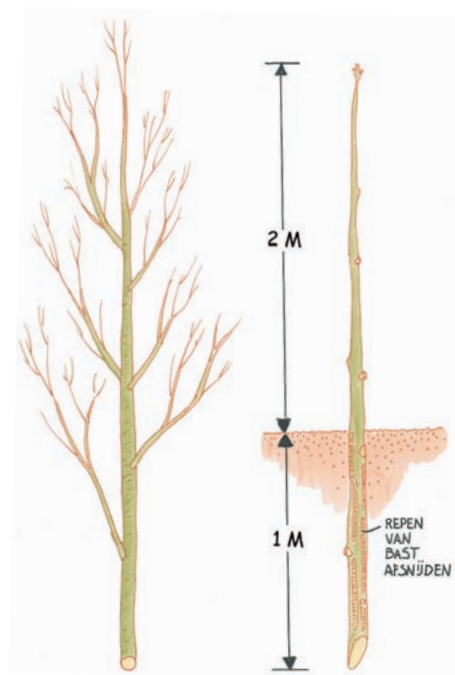
1. Het aanplanten van een knotboom kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest.
2. Voor de aanplant van een knotboom wordt, afhankelijk van de soort, gekozen voor een staak (dit is een lange tak van een bestaande wilg) of een zogeheten bewortelde stek/veer, deze is te verkrijgen bij de kweker.
3. Een staak wordt vaak met een maat van 250-300 cm hoogte aangeplant. Een bewortelde stek meestal met een maat van 250 cm hoogte.
4. Indien u niet direct alle veren kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

opkuilen

SPECIFIEKE AANPLANTINSTRUCTIE WILGEN

1. Het aanplanten van knotwilgen is eenvoudig. Voor de aanplant van wilgen is een staak (een tak) van een bestaande knotboom voldoende. Een staak heeft een doorsnede van ca. 5 cm.
2. De onderkant van de bast dient u gedeeltelijk te schillen. Dit betreft de eerste meter van de onderkant.
3. Het gat voor de staak kunt u boren met een grondboor. Ook kunt u kiezen voor het graven van een plantgat.
4. Vervolgens kunt u de staak ongeveer 1 meter in de grond steken.
5. Verwijder de takken van de zijkant van de staak en knot de staak op minimaal 2 meter hoogte boven het maaiveld.
6. Plant de staken minstens 3 meter uit elkaar, een afstand van 5 à 6 meter uit elkaar is landschappelijk het beste. De knotwilgen hoeven niet strak op een rij aangeplant te worden.

aanplant van een staak

SPECIFIEKE AANPLANTINSTRUCTIE ELZEN, ESSEN, POPULIEREN EN EIKEN

1. Voor de aanplant van elzen, essen, populieren en eiken is een bewortelde stek/veer nodig.
2. Maak voor het planten van de stek/veer een plantgat van 40x40 cm.
3. Zaag de stek/veer minimaal 2 meter boven de grond af.
4. Plant de stek/veer minstens 3 meter uit elkaar.

INSTRUCTIES NA AANPLANT

1. Plaats een afrastering op 2 meter afstand van de knotbomen, om de nieuwe aanplant tegen vraat door vee te beschermen.
2. Geef de jonge aanplant, indien mogelijk, met name de eerste 2 jaar na aanplant voldoende water in droge perioden.

BEHEERINSTRUCTIES

Houdt de eerste jaren na aanplant de stam vrij van takken en laat alleen de takken aan de top groeien. Afhankelijk van de soort kunnen knotbomen om de 4 tot 6 jaar geknot worden. Zaag de takken af tot op 2 à 3 cm van de stam, haaks op de tak om te voorkomen dat er regenwater in blijft staan. Het knotten kan het beste plaatsvinden in de periode van half november tot half maart.

Tekst en beeld:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.

T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.

I www.landschapsbeheergelderland.nl.

November 2010, op de website is de hele reeks te bekijken.

Zorg voor ons landschap
MAAK JE ERF GOED

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.

Deze instructie is opgesteld voor het inzaaien en het beheer van bloemenweides, met medewerking van zaadleverancier de Crujldthoeck.

1 Aanleg bloemenweide

Kan ik een bestaande grasvegetatie doorzaaien met een bloemenmengsel?

Nee, u kan een bestaande grasvegetatie niet doorzaaien met een bloemenmengsel. De zaden vallen niet in de bodem en daarnaast hebben de zaden en kiemplanten geen kans om zich te ontwikkelen door de heftige concurrentie van grassen. Het doorzaaien van bestaande grasvegetaties leidt enkel tot teleurstellingen.

Wat moet ik doen voorafgaand aan het zaaien?

Voorafgaand aan het zaaien is het noodzakelijk de aanwezige begroeiing te verwijderen. Zaden moeten namelijk in de minerale bodem (kale grond) vallen om te kunnen kiemen. **FREES DE BODEM NIET!!!** Hiermee haalt u de begroeiing niet weg (wortels blijven gewoon zitten en lopen weer uit) en de bodem wordt sterk verstoord, waardoor versneld voedingsstoffen vrijkomen. Dit is ongunstig. Probeer daarom de bodem af te plaggen of af te schrapen om een gunstige Ausgangssituatie te creëren. Indien dat niet mogelijk is dan kan ploegen ook. Hierbij blijven echter meer zaden en plantenresten aanwezig van de eerdere begroeiing. Een vals zaaibed kan het resultaat verbeteren: hierbij wordt de geploegde grond pas ingezaaid nadat nog aanwezige zaden zijn gekiemd en deze planten zijn verwijderd.

U mag het bovenste deel van de bodem - indien nodig- licht opruwen, maar zorg er voor dat het kiembod stevig is (je mag er niet tot aan de enkels in wegzakken).

Na zaaien kan desgewenst het zaad licht worden ingeharkt (1-2 mm) en eventueel worden aangerold met een tuinwals of landrol.

Kan je het gehele jaar door zaaien?

De voorkeursperiodes voor zaaien is augustus-september of februari-maart. Dit heeft er mee te maken dat veel soorten vaak ook wat koude- en weersinvloeden nodig hebben om te kunnen kiemen. Bij voorkeur niet zaaien als de grond drijfnat is (met name op zware bodems is dit ongunstig). Ook zaaien tijdens vorst, sneeuw of extreem natte periodes wordt afgeraden.

Hoeveel gram zaad heb ik nodig?

In dit project geldt: 1 g/m² op klei en 1,25g/m² op zand.

Hoe zorg ik voor een gelijkmatige verdeling van de zaden?

Handmatig zaaien: Meng de zaden met licht vochtig zand (niet nat). Hiervoor kan je bijvoorbeeld straatzand gebruiken. Dit steekt mooi af tegen de overwegende donkere ondergrond. Op die manier kan je goed zien waar je al zaden gestrooid hebt. Ga voor menging uit van ongeveer 1 emmer zand op iedere 100 gram zaad of 1 kruiwagen zand voor 1 kg zaad.

Machinaal zaaien: Voor grote oppervlakten kan het handig zijn de zaden machinaal te zaaien. In dat geval is het handig om het zaad te mengen met geplette mais of geplette granen (mais- of graanschroot). Dit is verkrijgbaar bij een agrarische groothandel. Mengverhouding: 1 gram bloemenmengsel en 5 gram schroot.

Let op: niet iedere zaaimachine is geschikt voor het zaaien van een bloemenmengsel. De meeste machines zijn ingericht op het zaaien van één type zaad (bijv. graszaad of graan). In bloemenmengsels zitten zeer kleine zaden, zeer grote zaden en de vorm varieert per zaad sterk van rond tot ovaal tot langwerpig. Zaaimachines zijn hier moeilijk op af te stellen. Daarnaast kan door de trilling van de machine het mengsel ontmengd worden waardoor

de kleine zaden eerst gaan en op het laatst pas de grote zaden. Pneumatisch zaaien lijkt vooralsnog de beste resultaten te bieden (dus een zaaimachine die door middel van lucht de zaden in de grond blaast).

Moet ik grassen mee zaaien om een bloemrijk grasland te maken?

Nee, deze komen er vanzelf in.

2 Beheer bloemenweide

Hoe beheer ik de bloemenweide het eerste jaar na inzaaien?

Laat de mengsels in eerste instantie gewoon opkomen. Als de bloemenweide sterk vergrast, zult u ondanks de bloei van de éénjarige soorten toch moeten maaien. Dit om de vaste soorten waar je uiteindelijk mee verder wil de komende jaren te behouden.

In het eerste jaar na het inzaaien is het van belang dat zo veel mogelijk zaden gaan kiemen en dat jonge kiemplanten voldoende licht en ruimte krijgen om uit te groeien.

Maai de vegetatie het eerste jaar iedere keer wanneer deze 20-25 cm hoog is. Maai met een zeis, bosmaaier met een messenblad (geen draadkop!) of een cyclomaaier (geen klepelmaaier). Deze vermulschen de vegetatie niet, waardoor het ook gemakkelijk af te harken of op te rapen is. Voer maaisel altijd af, anders verstikken kiemplanten of kan licht niet meer doordringen tot op de zaden die op de grond liggen. Maai niet te laag (> 5 cm boven grond).

Hoe beheer ik de bloemenweide na het eerste jaar?

Na het eerste jaar kunt u de bloemenweide met vaste soorten één of twee keer maaien. Zorg er voor dat tijdens het maaien de vegetatie niet wordt vermulscht of geklepeld. Het maaisel is dan niet meer goed bijeen te harken of af te voeren.

U kunt er voor kiezen gefaseerd te maaien. Maai dan eind mei-begin juni een deel van de vegetatie af. Dit is natuurlijk jammer, maar dit deel zal trachten opnieuw uit te lopen en laat in het jaar alsnog te bloeien. Zo hebben ook de late bloembezoekers nog wat nectar. Vanuit biodiversiteit is gefaseerd beheer altijd aan te raden, tenzij het om een zeer kleine bloemenweide gaat (< 100 m²).

Wanneer moet ik maaien en afvoeren?

Belangrijk: U dient altijd het maaisel af te voeren na een maaibeurt.

Maai bloemrijk grasland op zeer schrale grond één keer in september.

Maai overig bloemrijkgrasland twee keer: in mei- begin juni en augustus-september. Als de begroeiing zich mooi heeft ontwikkeld dan kunt u het tijdstip van maaien iets naar achteren schuiven.

Op zeer voedselrijke grond maait u het grasland drie keer: in mei-begin juni, in augustus-september en nogmaals in oktober- begin november.

Kan ik de bloeiperiode van de bloemenweide verlengen?

U kunt de bloeiperiode van de bloemenweide op twee manieren verlengen:

1. Door een gefaseerd maaibeheer uit te voeren. Dit betekent dat u niet alle delen van uw bloemenweide op hetzelfde moment maait. Het deel dat u vroeg in het jaar maait (mei, begin juni), wordt even teruggezet in de ontwikkeling. Dit deel zal later bloeien dan het deel dat niet is afgemaaid.
2. Door (Eco-)bloembollen toe te passen voorafgaand aan het zaaiwerk kunnen reeds vroeg in het voorjaar en laat in het najaar nog bloembollen bloeien. Kies hiervoor kleine verwilderingsbollen (bostulp, krokus, sneeuwkllokje) en niet de grote soorten met veel loof zoals grote tulpen of narcissen.

3 Begrazing en bloemenweides

Traditioneel gezien werden deze bloemrijke graslanden gehooïd (gemaaid en maaisel afgevoerd). Dit zorgde voor afvoer van voedingsstoffen, waardoor er veel kansen waren voor bloemplanten. Bij begrazing worden de bloemhoofden van bloeiende planten als eerste opgegeten. Daarnaast vertrappen de hoeven veel jonge kiemplanten of bestaande bladrozetten en wordt er minder voeding afgevoerd doordat de dieren in de bloemenweide mesten. Dit zorgt op zijn beurt weer voor sterkere groei van grassen, die bloemplanten hinderen in de ontwikkeling. Op basis van bovenstaande is de combinatie van bloemenweide en begrazen niet aan te raden. Het bloemrijke karakter wordt daarmee onderdrukt. Wat wel een mogelijkheid is, is kort nabeweiden met bijv. schapen. Zeker in de meer vergraste bloemenweides kunnen de hoeven dan zorgen voor een meer open bodem, waar weer ruimte is voor kiemplanten van bloemplanten.

Sinuspad

Je maait eerst een sinuspad en enige tijd later alles binnen dat pad. Dat vergroot de variatie. Het sinuspad is voor veel vlindersoorten aantrekkelijk. Ze warmen zich hier op, hebben er territoria en leggen er hun eitjes. Als je het pad meemaait wanneer je alles erbinnen maait, maait je dus ook de eitjes weg. De tijd tussen het maaien van het sinuspad en alles erbinnen bepaal je zelf. Je kunt het eerste pad al vroeg in het voorjaar maaien, of in een koud voorjaar wat later. Pas wanneer de vegetatie binnen het sinuspad aan een

maaibeurt toe is, maai je dat. Er is geen recept voor te geven, het hangt helemaal af van de lokale factoren in je terrein: hoe de vegetatie eruitziet en hoeveel tijd en zin jij hebt om te maaien. Dat is een enorme flexibiliteit. Je hoeft je geen zorgen te maken dat je per ongeluk wat mooie plekjes wegmaait bij een maaibeurt, want met het sinuspad kun je alle plekjes ontwijken die jij wilt laten staan, bijvoorbeeld omdat er veel kruiden staan. Bij een volgend sinuspad kun je die plekjes dan (deels) weer meenemen.

Maaimoment

Het aantal maaimomenten hangt helemaal af van je terrein. Als daar drie maaibeurten nodig zijn (dus zes stappen, want je moet ook driemaal een sinuspad maaien), dan maai je driemaal per jaar. Staat er helemaal niet zoveel gras, dan kun je ook met veel minder maaibeurten in een jaar toe. Als rekening wordt

gehouden met de planten is vooral het tijdstip van maaien van belang. Als je ook rekening wilt houden met de insecten is het van belang dat er zo lang mogelijk in het jaar voedsel aanwezig is. Bloeiende planten van voor- tot najaar leveren nectar en stuifmeel. Maar voedsel alleen is niet voldoende.

Variatie en timing

Insecten moeten ook de mogelijkheid hebben om zich voort te planten en ze moeten de winter door kunnen komen. Daarvoor is variatie nodig: plek-ken die niet jaarlijks worden gemaaid. Als beheerder zoek je naar het juiste tijdstip van maaien. Maai ik niet te vroeg, of juist te laat? Wat laat ik staan en wanneer wordt dat wel meegemaaid? Dankzij sinusbeheer wordt het voor beheerders makkelijker om dit in de praktijk toe te passen.

Voordelen van sinusbeheer

- Optimale flexibiliteit in de aanpak, geen tijdsdruk en minder arbeidsintensief;
- Botanisch beheer en faunabeheer ineens;
- Veel natuurlijke randeffecten en dus een groot aanbod in opwarm- en eiafzet-plekken en voedselaanbod;
- Maximale biodiversiteit.

Sinusbeheer

Meanderend maaien voor meer biodiversiteit

Sinusbeheer: een nieuwe manier van maaien

Sinusbeheer is een innovatieve maaimethode die optimaal rekening houdt met biodiversiteit. Daarmee creëer je een graslandje met veel variatie waar op elk moment van het jaar wat te vinden is voor vlinders, bijen en vogels.

Waarom?

Van oudsher houden beheerders van natuurlijke graslanden rekening met de planten die er groeien. De laatste jaren is er ook steeds meer belangstelling voor insectenvriendelijk graslandbeheer. Dankzij 'sinusbeheer' wordt het voor beheerders makkelijker om dit in de praktijk toe te passen. Sinusbeheer is een alternatieve manier van gefaseerd maaien, waarbij vrijheid en flexibiliteit sleutelwoorden zijn. In het kort komt het erop neer dat je als beheerder zelf bepaalt waar,

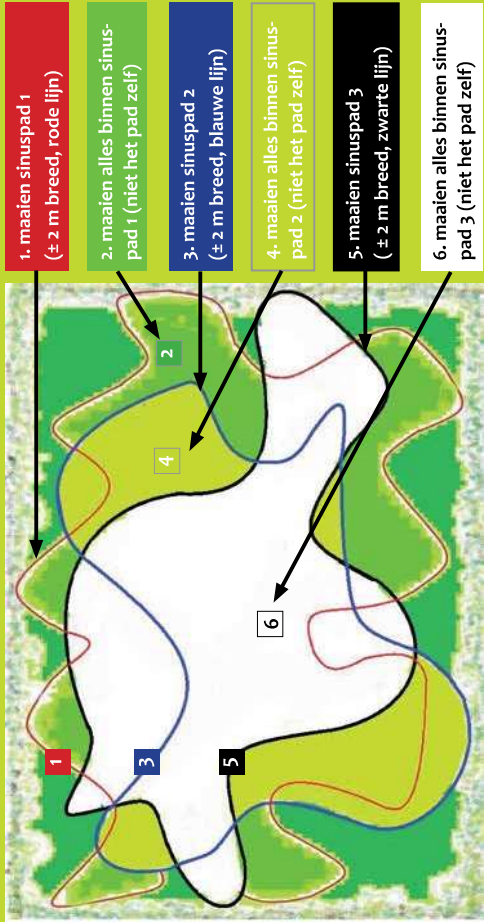
Hoe werkt het?

Bij sinusbeheer werk je in slingerende maaien, zogenaamde sinuspaden, waarbij per maaibeurt ongeveer 40% van de vegetatie blijft staan. Deze paden variëren in ruimte en tijd. Als resultaat ontstaat heel veel variatie, wat uitermate gunstig is voor de biodiversiteit. Bovendien wordt flora- en faunagericht beheer vervreven in één methode.

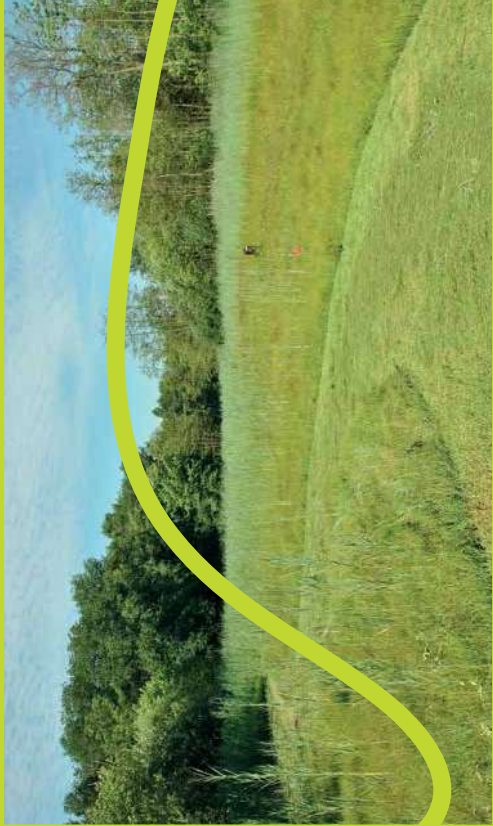
Voorbeeld sinusbeheer

Sinusbeheer kan verdeeld over een, twee, drie of meer jaar, afhankelijk van de productie van het grasland. Het kan eendeloos worden uitgevoerd gedurende (vele) jaren. (Bron: Jurgen Couckuyt)

De twee stappen van sinusbeheer

1. Maai een sinuspad in de vegetatie;
 2. Enige tijd later: maai alle vegetatie binnen het sinuspad, maar niet het pad zelf.
- Herhaal deze stappen desgewenst enkele keren binnen een seizoen.

Provincie Noord-Brabant

Meer informatie: www.vlinderstichting.nl/sinusbeheer
De Vlinderstichting tel. 0317 467346

© De Vlinderstichting 2018. Foto's: Anthonie Stip, Albert Vliegenthart. Teksten: De Vlinderstichting, Nicolene Peet, Anthonie Stip.
Vormgeving: Liesbeth van Agt. Mede mogelijk gemaakt door Prins Bernhard Cultuurfonds en Provincie Noord-Brabant.